

Han Jansen ontving op 30 november j.l. het honderdste nummer van Noorderbreedte, foto Nieuwsblad van het Noorden/Wolter Kobus

Tegen golfplaten, schrikdraad en spermastieren

Han Jansen overleden

Op 4 februari j.l. overleed geheel onverwachts de kunstenaar Han Jansen. Meer dan tien jaar bepaalde Han Jansen het gezicht van Noorderbreedte met de indringende omslagen van Noord-Nederlandse landschappen. Maar dat was niet het enige wat hij voor Noorderbreedte heeft gedaan.

Jan Abrahamse

Han Jansen was ook altijd betrokken bij het werven van nieuwe abonnees. Daarvoor stelde hij zijn werk beschikbaar voor het maken van zeefdrukken. De eerste verscheen bij het tienjarig bestaan, het was 'Zicht op Noorderbreedte'. De tweede zeefdruk was getiteld 'Elskesborg' en verscheen in 1988. De basis voor de 'Steenfabriek van Onderdendam' zochten we samen uit in zijn atelier in Nieuw Loosdrecht door tientallen van zijn schetsboekjes door te bladeren. Bij deze zeefdruk verscheen tegelijkertijd het schitterend vormgegeven boekje met het verhaal van Gerrit Krol 'De kleur van Groningen'. De laatste zeefdruk 'Vlas op het Hogeland' verscheen in 1993 en was evenals de vorige zeefdrukken binnen een jaar uitverkocht. Ook voor de laatste actie om nieuwe abonnees te werven stelde hij zijn allereerste zeefdruk van de melkbus beschikbaar voor een print op het T-shirt, dat abonnees krijgen als ze een nieuwe abonnee aanbrengen.

Han Jansen is bij Noorderbreedte vooral bekend om zijn typisch strakke realistische Noord-Nederlandse landschappen, maar hij heeft ook veel ander werk gemaakt. De stroomschilderijen, waarvan enkele ook het omslag van Noorderbreedte gesierd hebben, zijn uitingen van zijn kunstenaarschap die zeer vernieuwend waren. Ook zijn non figuratieve spatschilderijen en nooit vertoonde erotische

Chinese pentekeningen maken deel uit van zijn oeuvre.

Protestschilder

'Als je van het landschap houdt, is er geen lelijk landschap. De Veenkoloniën zijn ook mooi. Dat ze daar al die kanalen dichtgeflinkerd hebben', zo zei de op de klei van Kloosterburen geboren Han Jansen in een interview met Sietse van der Hoek in Noorderbreedte 1977 - 6. 'Ik heb een hekel aan prikkeldraad in het land, aan rechte sloten, aan rijen populieren van precies acht na acht na acht meter.' Han Jansen werd daarmee in de zestiger jaren een protestschilder pur sang. De ruilverkaveling, of beter gezegd de planverschuiving, zoals de Belgen zeggen, verwoeste het oorspronkelijke landschap en maakte er een produktielandschap van. In die tijd werd Han bekend als de koeieschilder. 'We leefden in een tijd van de golfplaten op het dak, van schrikdraad en spermastieren.' Het werk van Jansen sluit naadloos aan met wat er gaande is in de opkomende milieubeweging van de jaren '70.

Geprogrammeerde landschappen op tekentafels en in ladenkasten versieren de omslagen van Noorderbreedte en leggen een duidelijke relatie tussen het werk van de kunstenaar en de activiteiten van milieugroeperingen met thema's als landschapsaantasting, nivellering, grootschaligheid en vervuiling.

Wadschilder

Hoewel er tientallen zo niet honderden potlood en penseel ter hand nemen als ze op of aan de Waddenzee verblijven, is er maar één echte schilder van land-, zee- en luchtschappen op het wad, zoals Gerrit Krol dat noemt. Han deed een experiment op de Waddenzee met milieuvriendelijke kleurpoeders die kleuters gebruiken als vingerverf en die ook als kleurstoffen toegevoegd worden in brood, limonade en snoep. Op zondag 24 augustus 1980 zou het gebeuren. Han zou ten overstaan van een groep fotografen stroombeelden op het wad uitvoeren met de kleurpoeders. Het wad functioneert dan als drager van het kunstwerk zoals het linnen bij zijn schilderijen. Eén en ander zou gebeuren in het kader van de Groninger Zomermanifestatie en werd georganiseerd door Corps de Garde, een organisatie die experimentele en avant-gardistische kunst bevorderde. De happening zou plaatsvinden bij Simonszand, een eilandje ten oosten van Schiermonnikoog dat toen onder Rijkswaterstaat Friesland resulteerde, aan wie toestemming was gevraagd in het kader van de Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren. Waterstaat schoof de beslissing door naar de Officier van Justitie Mr. Peter Dorhout. Deze vroeg advies aan de consultant natuurbeheer van Staatsbosbeheer. Deze adviseerde negatief: er zouden teveel fotografen komen (overigens niet meer dan het gewone aantal wadlopers op

Han Jansen kleurde op 14 april 1981 de Dollard in op de plaats waar toen nog de Dollarthafen gepland was, foto Anne Marie Kamp

die route), de in aantocht zijnde natuurbeschermingswet en nog een aantal andere onduidelijke argumenten van die kant hebben Dorhout doen beslissen het geheel de avond van tevoren te cancelen.

Een omstreden gebied

Zeer betrokken bij dit project gaan Han en ik op zoek naar een lokatie die meer is dan alleen maar een zandplaat in de Waddenzee. We verkennen met een vliegtuigje de situatie in de Dollard, een gebied ten zuiden van de stad Emden, en om meerdere redenen omstreden. Immers dit gebied is letterlijk grenzeloos, omdat er nog steeds geen duidelijkheid is waar de Nederlands - Duitse grens loopt. Nog erger is dat de plaats die uitgekozen is ten noorden van de geul de Piksak, deel gaat uitmaken van de toen nog bestaande plannen van de Dollarthafen, waarbij zelfs de loop van de

Eems naar het zuiden zou worden verlegd. Dit Duitse luchtkasteel voor zware industrie is inmiddels opgeblazen. Voorts is bekend dat sinds jaar en dag de Eems en de Dollard sterk vervuild worden door Nederlandse en Duitse industrie en dat (hoewel minder) nog steeds met toestemming van de overheid in het kader van de Wet Verontreiniging Oppervlaktewaters. Daarom is de actie van Han op 14 april 1981 vanuit milieu oogpunt bekeken buitengewoon interessant.

Wie nu dacht dat de totale milieubeweging hier juichend achter zou staan, vergist zich. De enige die dwars lag en tevergeefs probeerde andere milieuorganisaties mee te krijgen is de Werkgroep Eemsmond die de Officier van Justitie verzocht om Han en zijn medeplegers en medeplichtigen strafrechtelijk te vervolgen. Vreemd want in de milieu- en natuurbescher-

mingswereld is in die tijd het gebruik van kleuren in zwang. In Denemarken en Schotland worden vogels rood, geel of groen geverfd om zo meer gegevens over hun trekgedrag te krijgen. Lenie 't Hart en andere zeehondenverzorgers merken in die tijd hun zeehonden met een lik verf bij het terug zetten in de Waddenzee en in Canada verft Greenpeace jonge zadelrobber om zo hun witte pels ongeschikt te maken voor de bontindustrie. Dit laatste vindt Han Jansen overigens gerommel in de marge. Zijn voorstel was om kilo's verf te dumpen in de Labradorstroom en zo op natuurlijke wijze alle zeehonden te kleuren.

Het geheel liep met een sissert af. Jansen wordt van elke blaam gezuiverd door de rechterlijke macht en kreeg zelfs een pluim voor het zo zorgvuldig werken met kleurpoeders. Jaren later wilde de Waddenvereniging, waarvan de Werkgroep Eemsmond een onderdeel vormt,

Radioverslaggever Tjakko Kars interviewt Han Jansen voor het kerkje van Heveskes, foto Jan Abrahamse

Op 19 mei 1989 kleurde Han Jansen de spoorrails voor het kerkje van Heveskes, foto Jan Abrahamse

de kleurstoffen zelf gaan gebruiken om op het ijs te strooien om zo te controleren hoe bij een eventuele breuk in een olie/gasleiding die gepland was in de oostelijke Waddenzee de olie zich zou verspreiden. Door mist en invallende dooi is daar nooit iets van gekomen.

Kerkje van Heveskes

In 1989 bestond de Werkgroep Eemsmond 15 jaar. Het lustrumprogramma werd op 19 mei geopend door het inkleuren van de omgeving van het ontakelde kerkje van Heveskes door Han Jansen. Om de verloederding van het kerkje te accentueren, bewerkte Han de spoorrails met paarse poeders, het tegelpad naar de kerk met gele en de stoep met rode verpoeders. Veel fotografen waren aanwezig om het kleurige spektakel vast te leggen. Halverwege deze

activiteit kwam Cees Biemond, toen nog directeur van het Havenschap Delfzijl dat eigenaar is van het kerkje, om de zaak in ogenschouw te nemen. Hij vond dat er voorzichtig met de gevoelens van de nabestaanden en de vroegere bewoners moest worden omgesprongen, want **'die begrijpen dit soort ludieke acties niet'**.

Dit was een gotspe van de eerste orde, als je weet en ziet hoe teergevoelig het Havenschap met het kerkje en haar omgeving omspringt. Een ander project waar nooit enige publiciteit is aangegeven is het inkleuren en met koeien beschilderen van het nooit gebruikte sluisencomplex op de Punt van Reide. Dit helaas verdwenen monument van bestuurlijk wanbeleid kreeg daardoor een extra dimensie.

Nummer 100

Op 30 november verleden jaar had Noorderbreedte een feestje te vieren, namelijk het verschijnen van het honderdste nummer. Dat gebeurde zoals te doen gebruikelijk in het etablissement de Sleutel van uitbater Koos Huijzena.

Dit honderdste nummer werd uitgereikt aan Han Jansen. Het was duidelijk dat er maar één in aanmerking kwam om dit speciale nummer te ontvangen.

Noorderbreedte heeft veel aan Han Jansen te danken. Vanaf deze plaats willen wij Ina en Christian veel sterkte toewensen in de komende tijd, die leeg is zonder zo'n dynamische man als Han Jansen. Want hij was altijd duidelijk aanwezig. **Nb**